13.10.23р. 35гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Урок виразного читання №1 П.Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

ХІД УРОКУ

- Перейти за посиланням. https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=983

Відомий літературознавець С. Єфремов писав: «Два завдання поставлено в романі “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”. Одне соціологічне — картина загального розкладу й гнилизни, що викликає проти себе протест; і друге психологічне — самого протестанта образ. І коли перше виконано, можна сказати, блискуче, широким розмахом і сильною майстерною рукою, то з другим не так щасливо вийшло: автор не знайшов відповідних фарб і спинився з своїм образом на півдорозі. Чіпка, добре задуманий і чітко заґрунтований на полотні до події, що перевернула його життя,— далі виступає вже якоюсь тінню, блідне і все далі одходить од живого образу.

Проте роман “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” — явище дуже визначне, можна сказати — надзвичайне в українському письменстві. Широта поодиноких картин і всього життя докупи зведеного, глибина зачерку, майстерна рука в деталях, ціла галерея живих, художньо схоплених і яскраво інтерпретованих типів, яких іншому кому стало б на декілька романів, нарешті, строгий стиль і прекрасна мова — все це винесло роман на височінь нескороминущого літературного з’явища».

Як бачимо, не всі науковці одностайно оцінюють образи роману, художню майстерність автора. Розібратися в цьому питанні, а також з’ясувати актуальність проблем ми й намагатимемося на сьогоднішньому уроці. Врешті-решт, спробуємо отримати задоволення від спостереження за гарним, влучним і красивим художнім словом.

1. Міні-диспут.

«Хто ж такий Чіпка — новий Робін Гуд, Кармелюк, народний месник-правдошукач чи дикий розбійник, злочинець?»

2. Дискусійне питання.

— Чи згодні ви з думкою літературознавця С. Єфремова щодо головного героя роману?

3. Завдання учням (заповнити таблицю).

- Визначте, які проблеми, порушені у творі Панаса Мирного, є тогочасними, а які — вічними.

- ***Слова для довідки:*** Бідність; кріпацтво; безземельних селян; свавілля поміщиків; позашлюбні діти; порядки в земстві Злочин і кара; кохання, родинне життя; батьки і діти; добро і зло; «Пропаща сила»; життєвий вибір

Тогочасні проблеми	Вічні проблеми

4. Робота над характеристикою героїв.

1) Зробіть порівняльну характеристику Чіпки й Грицька.

Спільне: Безбатченки, бідні, жили в селі, разом працювали, розважалися; люблять землю, хліборобську працю; хазяї, здатні кохати.

Відмінне:

Чіпка - злий, жорстокий, рішучий, сміливий, вболіває за громаду, не може реально оцінити життя, не має твердих моральних устоїв.

Грицько - працьовитий, наполегливий, цілеспрямований, пасивний до громадського життя; живе за законами народної моралі.

2) Схарактеризуйте Мотрю, матір Чіпки.

«+» Мати Чіпки (позитивні риси) – працьовита, вболіває за сина, справедлива;

«-» Мати Чіпки (негативні риси)- необачна, слабка, немудра, затуркана, злість через життєві негаразди виміщала на дитині, не мала із сином душевного контакту.

5. Дискусійне питання.

— Як оцінювати вчинок матері — донесення у волость на сина?

6. Евристична бесіда.

— Як ви думаєте, чому Галя, «розбишацька дочка», виросла чесною, прагнула позбутися такого життя?

— Що привабило Галю в Чіпці?

— Яку умову поставила Галя для одруження з Чіпкою?

— Яких помилок припустилася жінка в сімейних стосунках? Чому?

— Чи вірите ви, що Галя змогла б перевиховати чоловіка? Відповідь аргументуйте.

— Як ви ставитеся до останнього вчинку Галі — самогубства?

— Порівняйте Галю і Христю. Що в них спільне та відмінне?

7. Творче завдання.

- Змалюйте відповідно до народних поглядів, показаних Панасом Мирним, ідеал української жінки, дружини (у селянському стані).

Орієнтовна відповідь

— Красива, здорова, тоненька, жвава.

— Роботяща, вміла.

— Привітна із чоловіком, родичами, вміє налагоджувати стосунки в сім'ї.

— Господиня, добре готує.

— Вміє виховувати дітей.

— Лагідна, ніжна.

— Поважає чоловіка, догоджає йому.

— Чесна й порядна.

8. Запитання до учнів.

— У чому актуальність твору?

9. Слово вчителя.

Усі літературознавці відзначають багатство, красу, поетичність мови роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».

Наприклад, Т. Федоренко пише: «Пейзажі у творах Панаса Мирного мальовничі, вражають своєю незрівнянною красою і свідчать про дивовижну спостережливість та глибоку любов письменника до рідної природи

Полтавщини. У багатьох місцях природа виступає як засіб контрасту в змалюванні пейзажних 50 картин і соціальної дійсності, інколи — як паралель до психологічного стану героя».

Так, картина вечора після жорстокої розправи над селянами посилює передачу горя та несправедливості, яких зазнали селяни: «Сонце закотилось за гору червоно-червоно, немов обпилось тієї крові, що була пролита за день. Село, наморене то бійкою, то дивовижею, втихомирилось: ніде ні крику, ні гуку. Високі стовпи диму вилітали з верхів у небо високо-високо, наче несли туди людські сльози, прокльони, молитви».

Цікаві у Панаса Мирного портрети, які водночас є і засобами розкриття внутрішнього світу героїв, їхньої психології. Так, змальований на початку твору портрет Чіпки свідчить і про національність, і про станову приналежність (український селянин), матеріальне становище (небагатого роду), вік, вдачу й навіть натякає на фінал (хижий погляд).

Часто змальований портрет розкриває й авторське ставлення до героя. Порівняйте:

— «Схилила вона сумно голову; потекли гіркі сльози з жовтих, мутних очей, потекли по щоках, по глибоких рівчаках, що літа та недоля попроорювали по сухому виду…». (Мотря.)

— «Випрямилась — висока, суха, мура, аж зелена; а очі — як у її любимчиків (котів) — жовті-жовті». (Генеральша.)

Мова роману образна, багата художніми засобами, афористична: «Життя — що стерняста нива; не пройдеш, ноги не поколовши»; «На людях і смерть красна»; «Дарованому коневі в зуби не дивляться»; «Селянин без поля — старець без рук і без ніг»; «Дівчина, як перепілка» та багато інших.

10. Завдання учням.

Наведіть приклади художніх засобів, які вам сподобалися, запам’яталися, які вас вразили або принесли вам естетичне задоволення. Обґрунтуйте свою думку, зробіть висновки.

Домашнє завдання:

1. Виконати тестові завдання за посиланням

https://vseosvita.ua/library/testi-z-temi-pmirnij-hiba-revut-voliak-asla-povni-311031.html

2. Підготуватися до тематичної контрольної роботи «Вступ. Творчість І. Нечуя-Левицького та Панаса Мирного».